

Til Kunnskapsdepartementet

Oslo, 30. juni 2022

Innspill til høring om endringer i egenbetalingsforskriften

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 88 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

En helhetlig gjennomgang av finansieringen

Tekna mener det er uheldig å gjennomføre endringer i egenbetalingsforskriften før man har kommet frem til ny finansieringsordning av universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren). Regjeringen varslet i 2020 at den ville legge frem en sak om finansiering i forbindelse med stortingsmeldingen om styring av UH-sektoren. I meldingen som ble lagt frem for Stortinget denne våren, ble det i stedet fremmet forslag om etablering av et utvalg for å se på hele finansieringssystemet. Tekna vil understreke viktigheten av å se hvordan etter- og videreutdanning (EVU) skal finne sin naturlige plass i sektorens totale oppdrag og finansiering.

Tekna mener egenbetalingsforskriften bør være en del av det varslede utvalgets helhetlige arbeid, og ber regjeringen avvente endringer til det foreligger en full gjennomgang av hele finansieringssystemet.

Gratisprinsippet

Kompetansereformen skal bidra til livslang læring for alle, også de som har en lang utdanning fra før. Tekna er glad for at det er bred politisk enighet om dette.

Våre akkrediterte universiteter og høyskoler har en viktig rolle å sikre høy faglig kvalitet på det etter- og videreutdanningstilbudet som de skal gi. Arbeidet er i full gang med å utvikle kurs og emner som treffer de behov den enkelte ansatte har for å møte morgendagens utfordringer og for å kunne stå i arbeid i et skiftende arbeidsliv.

Tekna mener alle skal gis samme tilgang til videreutdanning ved våre offentlige universiteter og høyskoler, uavhengig av egne økonomiske muskler eller arbeidsgivers betalingsvillighet. Alle er i dag gitt muligheten til når som helst i livet å søke på gratis studier. Dette er gratisprinsippet, et meget viktig prinsipp som har bidratt til det kunnskapssamfunnet vi lever i dag.

Regjeringen ønsker nå en dreining mot mer egenbetaling av tilbud gitt ved våre universiteter og høyskoler. Det gjelder tilbud som defineres som etter- og videreutdanning. Skal man basere finansieringen på egenbetaling fra bedrift, vil det fortrinnsvis være bedriftens interesser som ivaretas. Det er ikke gitt at den enkelte ansattes behov for kompetanseheving i alle sammenhenger

er sammenfallende med bedriftens interesser eller prioriteringer. De som jobber i virksomheter som vil bli utfaset, eller som er i stor omstilling, vil måtte finne jobb i nye virksomheter og bransjer. For disse er muligheten for gratis kompetanseheving for å kunne komme inn i arbeidsmarkedet igjen eller fortsette med helt nye oppgaver, svært viktig. Men de har da ingen bedrift til å betale for seg. Tekna mener dette vil bidra til et sosialt klasseskille mellom dem som har tilgang til gratis (bedriftsfinansiert) utdanning og dem som ikke har det.

Tekna mener etter- og videreutdanning gitt av våre offentlig finansierte høyskoler og universiteter skal være gratis. Finansieringen skal inngå som en del av basisfinansieringen og UH-sektoren skal få tydeliggjort at EVU er en definert del av oppdraget.

Arbeidslivsrelevante tilbud

Tekna mener det er fruktbart, ressursbesparende og bidrar til tettere kontakt med arbeidslivet at arbeidstakere, permitterte og arbeidsledige som ønsker faglig påfyll på høyere nivå, gis anledning til å fylle opp ledig kapasitet på kurs innen de ordinære gradsstudiene. Tekna mener derfor at regjeringens forslag om et klart skille mellom betalende og ikke-betalende studenter svekker muligheten til å oppnå de positive effektene av å fylle tomme plasser. Slik vi oppfatter departementet vil dette kun skje hvis man ikke tar betalt. Da kan ledige plasser fylles opp med søkere til det enkelte kurs eller emne er fullbesatt. Utfordringen er at disse blir gratispassasjerer fordi basisfinansieringen gis på grunnlag av avlagte hele grader. Dette synliggjør behovet for en full gjennomgang av basisfinansieringen før man gjør endringer i egenbetalingsforskriften.

Tekna mener det ikke skal tas betalt for å fylle opp ledig kapasitet med studenter som søker enkelt-kurs og ikke følger det ordinære gradsstudiet.

Tekna mener også at kurs kan gjøres digitale og fleksible for å tilpasses dem som ikke kan følge ordinær undervisning. Tekna mener dette skal være en del av det oppdraget som UH-sektoren skal ha og må derfor finansieres gjennom grunnfinansieringen, ikke gjennom egenbetaling.

Kurs med høye kostnader må sikres finansiering

Tekna er opptatt av at utviklingen av etter- og videreutdanningstilbudet i UH-sektoren skal utfylle det kurs- og opplæringstilbudet som ligger i markedet. Det betyr at tilbudene som finansieres gjennom basisfinansieringen skal gi studiepoeng. Det er et kvalitetsstempel som sikrer UH-sektorens tydelige rolle i EVU-markedet.

Det er stor forskjell i kostnader knyttet til ulike kurs. En rekke av kursene innen MNT-fagene er basert på utstyr og fasiliteter som koster. Hvis pris blir styrende for etterspørselen etter faglig påfyll gjennom ordning med egenbetaling, vil det ikke bli utviklet og tilbudt nødvendig og viktige kurs som har høye kostnader. Det vil i så fall, slik vi ser det, være å anse som et brudd på det oppdraget UH-sektoren er gitt.

Tekna mener det er viktig at EVU-tilbudene utvikles i tett samarbeid med arbeidslivet. Kursene skal møte et behov som arbeidstakere har for å stå i arbeidslivet og å møte det kompetansebehov virksomheter har for faglig utvikling av egne ansatte for å løse oppgaver. Tekna mener det må åpnes opp for at næringslivet kan bidra med finansiering av kurs som må utvikles basert på virksomhetens egne definerte behov, men mener kursene må gjøres åpne og tilgjengelige for alle. Det bør heller ikke kunne settes vilkår, som opptakskrav eller annet, som ikke vil gjelde for alle hvis en bedrift går inn med finansiering.

Tekna mener det kan åpnes opp for ekstern finansiering av kurs bestilt og utviklet for enkeltvirksomheter og som ikke er en del av den ordinære porteføljen. Alle kurs bør være åpne for alle som er kvalifisert for deltakelse.

Tekna mener samtidig det er behov for en grundigere gjennomgang av konsekvenser av sponning/finansiering av kurs fra enkeltaktører i arbeidslivet før man regulerer innretningen på slike ordninger i UH-sektoren.

Konkurransebaserte tilskuddsordninger til etter- og videreutdanning

Tekna er svært kritisk til det sporet vi er kommet inn i nå med en rekke tilskuddsordninger med utlysning av midler til utvikling og drift av EVU- tilbud. Både DIKU og Kompetanse Norge har nå flere ordninger som er regjeringens foreløpige svar på finansiering av kompetansereformen *Lære hele livet*. Dette må endres.

Ved å påføre sektoren et ytterligere stort arbeide med søknader og rapportering på tildelte midler, øker arbeidsmengden betraktelig og bort fra det som er primæroppgaven; å utvikle og gjennomføre gode og treffsikre etter- og videreutdanningstilbud.

Det må snarlig gjøres et arbeid for å avvikle konkurransebaserte tilskuddsordninger og avløse dette med økt grunnfinansiering og legge inn tydelige styringssignaler om at etter- og videreutdanning skal være en naturlig del av institusjonenes ordinære portefølje. Tekna er trygg på at en avvikling av dette svært byråkratiske finansieringsregimet vil frigi kapasitet for faste vitenskapelig ansatte til å påta seg ansvaret for utvikling og gjennomføring av videreutdanning ved universiteter og høyskoler i større grad enn i dag.

Tekna viser til politisk enighet om at etter- og videreutdanning skal være en integrert del av institusjonens oppgaver og vil derfor påpeke at det kreves undervisningsressurser til å utføre denne oppgaven. Det er ikke mye ledig kapasitet blant ansatte til å påta seg nye oppgaver uten å øke de ordinære rammene. Regjeringen mener man skal bruke det samme personale som til den ordinære undervisning. Det betyr enten at man må redusere aktivitetsnivået i ordinær undervisning eller øke antallet vitenskapelige stillinger. Tekna frykter en utvikling hvor man tar på seg oppdraget uten finansiering og baserer etter- og videreutdanning på midlertidige stillinger. Som kjent er graden av midlertidighet en utfordring nettopp i denne sektoren.

Tekna mener det må tilføres undervisningsressurser slik at de utløser faste stillinger ved universitetene, og unngå at graden av midlertidige ansettelse øker.

Oppsummering

Tekna mener at forslaget bereder grunnen for en delt universitets- og høyskolesektor, hvor man på den ene siden skal gi gratis utdanning til folket, mens man på den andre siden skal drive en økonomisk virksomhet basert på ekstern finansiering. Et slikt skille vil by på en rekke byråkratiske, juridiske og ikke minst samfunnsmessige utfordringer som ikke er utredet. Departementet peker på flere av disse med dagens system, men Tekna mener man med foreslåtte endringer i betalingsforskriften starter i feil ende.

Tekna mener det derfor er svært viktig å stanse arbeidet med nye reguleringer før man har fått på plass en grundig gjennomgang av hele finansieringsregimet. Som departementet viser til er det nå fremmet en rekke politiske saker med nye føringer på UH-sektorens aktiviteter og oppdrag, uten at

disse er sett i sammenheng med ressursituasjonen, kapasitet, dekning av vitenskapelig ansatte og administrativt personell.

Tekna savner også en reflektert analyse av om ordningen vil kunne bidra til et segregert utdanningstilbud basert på økonomi. Tekna savner en grundigere analyse av alternative modeller for finansiering av etter- og videreutdanningstilbud med komparativ kunnskap fra andre land.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
Generalsekretær